

בית המדרש "תורת דוד"
ע"ש הגה"צ רבי דוד בר חן זצ"ל - רבה של שדרות,
והרבנית רות בר חן ע"ה

"תורת דוד"

השיעור השבועי

פרשת בא

תשפ"ה

(שנה ח', גליון מס' 375)

שיעורי הרב אליהו בר חן

e0527191965@gmail.com | 052-719-1965

פרשת בא התשפ"ה

"לְתַאֲוָה יִבְקֹשׁ נִפְרָד"

א. "ידבר נא באזני העם, וישאלו איש מאת רעהו, ואשה מאת רעותה, כלי כסף וכלי זהב", (שמות, יא' - יב').

"החדש הזה לכם ראש חדשים, ראשון הוא לכם, לחדשי השנה. דברו אל כל עדת ישראל, לאמר, בעשר לחדש הזה, ויקחו להם איש ששה לבית אבת ששה לבית", (שמות, יב', ב').

"ויקרא משה לכל זקני ישראל, ויאמר אליהם, משכו וקחו לכם צאן, למשפחותיכם, ושתוו הפסח", (שמות, יב' - כא').

ב. על מאמר הכתוב בפרשת "בלק"¹, "ועתה, הנני הולך לעמי, לכה איצריך, אשר יעשה העם הזה לעמך - באחרית הימים", דרשו רבותינו ז"ל²:
"אמר לו³, אלוהיהם של אלו, שונא זימה הוא, והם מתאווים לכלי פשתן,

בוא ואשיאך עצה -

עשה להן קלעים, והושב בהן זונות, זקנה מבחוץ, וילדה מבפנים, וימכרו להן כלי פשתן.

עשה להן קלעים, מהר שלג עד בית הישימות, והושיב בהן זונות, זקנה מבחוץ וילדה מבפנים,

ובשעה שישראל אוכלין ושותין ושמחין, ויוצאין לטייל בשוק,

אומרת לו הזקנה: אי אתה מבקש כלי פשתן?

¹ במדבר, כד' - ד'.

² סנהדרין, קו' ע"א.

³ היינו:

בלעם לבלק.

זָקְנָה, אומרת לו בשווה ⁴. וילדה, אומרת לו בפחות. שתיים ושלוש פעמים.
ואחר כך, אומרת לו ⁵: הרי את כבן בית, שב ברור לעצמך.
וצרצורי של יין עמוני מונח אצלה, ועדיין לא נאסר יין של נכרים.
אמרה לו ⁶: רצונך שתשתה כוס של יין?
כיוון ששתה, בער בו ⁷.
אמר לה: השמיעי לי!
הוציאה יראתה מתוך חיקה, אמרה לו: עבוד לזה!
אמר לה: הלא יהודי אני!
אמרה לו: ומה איכפת לך?! כלום מבקשים ממך אלא פיעור!
והוא אינו יודע שעבודתה בכך,
ולא עוד, אלא שאיני מנחתך, עד שתכפור בתורת משה רבך,
שנאמר ⁸, 'יְהִימָה בָּאוּ בְּעַל פְּעֹז, וַיִּנְזְרוּ לַבִּשָּׁת, וַיִּהְיוּ שְׁקוּצִים כְּאַהֲבָם'."
והנה, על מאמר רבותינו ז"ל ⁹, "בר תלתין ותלת שנים, בלעם חגירא", כתב רבינו
הרי"ח הטוב זיע"א ¹⁰:

⁴ היינו:

את מחירו האמיתי של הבגד.

⁵ היינו:

הצעירה.

⁶ היינו:

הצעירה.

⁷ היינו:

לאחר ששתה מן היין, ונעשה שיכור, בערה בו אש תאוות היצר הרע.

⁸ הושע, ט' - י'.

⁹ סנהדרין, קו' ע"ב.

"זה המאמר, היפך מאמר רבי סימון, שאמר, **בלעם היה מיועצי פרעה**¹¹ - שיעץ על ישראל בהיותם במצרים, קודם שנולד משה רבנו ע"ה.

ואם נאמר מדרשים חלוקים הן, ואיכא טובא כהאי גוונא מדרשים חלוקים, מכל מקום הדבר יפלא, כי בדברי רבינו האר"י ז"ל כתוב להדיה¹², יונו"ס ויומברו"ס בני בלעם הרשע, עשו את העגל בחודש תמוז ...

וגם ב-ישער הגלגולים הנזכר¹³, מפורש בדברי רבינו האר"י ז"ל, בסוד הכתוב 'פְּחָצִי יָמּוֹ יַעֲזְבֵנּוּ'¹⁴ - על בלעם הרשע, דהיה בר לג' שנה כשנהרג ...

והרי דברים אלו סתרי אהדדי: דאם בשנה ראשנה לצאתם מארץ מצרים שעשו את העגל, היו בניו של בלעם, איך אפשר לומר שנהרג בן לג' שנים בסוף הארבעים שנה שיצאו ממצרים? ...

ונראה ליישב בסייעתא דשמיא -

דמפורש בדברי רבינו האר"י ז"ל ב-ישער הגלגולים¹⁵, דאף על גב דכל גלגול הוא משעת לידה,

¹⁰ בספרו הקדוש "בן יהוידע", (שם).

¹¹ במסכת סנהדרין (קו' ע"א), וכן הוא במסכת סוטה (יא' ע"א), למדנו:

"אמר רבי חייא בר אבא, אמר רבי סימא -

שלושה היו באותה עצה [היא העצה של (שמות, א' - כב)], "כל הבן הילוד ה'ארה תשליכהו, וְקַל הַבַּת תַּחֲיוֹן", בלעם ואיוב ויתרו.

בלעם שיעץ, נהרג.

איוב ששתק, נידון ביסורין.

יתרו שברח, זכו מבני בניו שישבו בלשכת הגזית".

¹² בספרו הקדוש "שער הגלגולים", (הקדמה כב').

¹³ הקדמה לו'.

¹⁴ ירמיה, יז' - יא'.

¹⁵ הקדמה לח'.

עם כל זה, יזדמן וימצא שתתגלגל נפש בגוף האדם אחר שנולד בכמה שנים, וזה נקרא גלגול בחיים.

ומבואר אצלי במקום אחר, דנראה מדברי רבינו האר"י ז"ל, כאשר תתגלגל הנפש בגוף האדם אחר שנולד - שזה נקרא גלגול בחיים, יפסקו לה חיים חדשים על היותה בגוף האדם,

ורק אם תבוא הנפש בגוף האדם בסוד העיבור, אין פוסקים לה חיים, אבל אם תכנס בגוף בסוד הגלגול, מוכרח שיפסקו לה חיים חדשים, כמה תהיה בגוף זה,

יען, כי כל הנכנסת בגוף בסוד הגלגול, אינה נפרדת מן הגוף אלא בשעת מיתה, שצריך שתראה היא צער מיתה ...

והנה, מפורש בדברי רבינו האר"י ז"ל¹⁶, ד-לבן הארמי, נתגלגל תחלה ב-בְּעֹר אביו של בלעם, ואחר כך נתגלגל בבלעם, ואחר כך ב-נָבֶל הכרמלי ... ולפי זה, יש לומר -

לעולם, בלעם מיועצי פרעה היה, קודם שנולד משה רבנו ע"ה, אך עדיין נתגלגלה בו נפש לבן הארמי.

ואחר שיצא ממצרים, כשש או שבע שנים, נתגלגלה בו נפש לבן הארמי גלגול בחיים,

וכיוון שנתגלגלה בו נפש לבן, קצבו לו שנים מחדש שבעים שנה. ועוונותיו, ילכדוהו את הרשע, שנהרג בן לג' שנה, מחיים שקצבו לנפשו מחדש, הואיל והיה איש דמים ומרמה, לא חצה ימיו.

ובניו שעשו את העגל, הוליד אותם קודם כמה שנים קודם שנתגלגלה בו נפש לבן הארמי - שהיתה בו גלגול בחיים.

ונמצא, אין סתירה בדברי רבינו האר"י ז"ל, ולא בזוהר הקדוש".
והנה, לבן הארמי, היה משתמש ב"כוח הנשיקה", וכפי שנבאר להלן.

¹⁶ "שער הגלגולים", (הקדמה כב').

דהנה, על מאמר הכתוב ¹⁷, "וַיְהִי כְשִׁמְעַ לִבּוֹ אֶת שְׁמַע יַעֲקֹב בֶּן אֶחָתוֹ, וַיֵּרָץ לְקִרְאָתוֹ, וַיַּחֲבֹק לוֹ, וַיִּנָּשֶׁק לוֹ, וַיְבִיֵּאֵהוּ אֶל בֵּיתוֹ, וַיִּסְפֹּר לְלִבּוֹ אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה", כתב רש"י הקדוש:

"וַיֵּרָץ לְקִרְאָתוֹ" - כסבור ממון הוא טעון, שהרי עבד הבית בא לכאן בעשרה גמלים טעונים.

'וַיַּחֲבֹק' - כשלא ראה עמו כלום, אמר, שמא זהובים הביא והנם בחיקו.

'וַיִּנָּשֶׁק לוֹ' - אמר, שמא מרגליות הביא, והם בפיו.

'וַיִּסְפֹּר לְלִבּוֹ' - שלא בא אלא מתוך אונס אחיו, ושנטלו ממנו ממנו.

ולכאורה, שהדבר צריך ביאור:

דאם מטרת הנשיקה של לבן הארמי, היתה, בכדי לדעת האם הוא מחביא מרגליות בפיו,

לשם מה הוא הוצרך להשתמש בנשיקה, והלא, די היה שיבוא עמו בדברים, ומתוך כך, יפלו המרגליות מפיו בתוך כדי דיבור?

ובעל כורחך:

שתוצאת מעשה הנשיקה, היתה כפי שכתב רש"י הקדוש,

אך מטרת הנשיקה, היתה לצורך עניין אחר. וכדלהלן.

דהנה, בכמה וכמה מקומות, מצינו, את עניין "הנשיקה", אצל לבן:

וכמאמר הכתוב ¹⁸, "וְלֹא נִטְשֵׁתִי לְנִשֶּׁק לְבָנִי וְלִבְנֹתִי, עֵתָה הִסְפַּלְתָּ עִשּׂוֹ".

וכמאמר הכתוב ¹⁹, "וַיִּשָּׁפֶם לָבֶן בַּבֶּקֶר, וַיִּנָּשֶׁק לְבָנָיו וְלִבְנֹתָיו, וַיְבָרֶךְ אֶתְהֶם, וַיֵּלֶךְ וַיָּשָׁב לָבֶן לְמִקְמוֹ".

ועומק העניין, יתבאר כדלהלן:

¹⁷ בראשית, כט' - יג'.

¹⁸ בראשית, לא' - כח'.

¹⁹ בראשית, לב' - א'.

א. על מאמר הכתוב ²⁰, "ישקני מנשיקות פיהו, כי טובים דידיך מיני", כתב
ב"זוהר הקדוש" ²¹:

"מאי נשיקות'?"

אדבקותא דרוחא ברוחא.

דבגיני כך, נשיקה בפה,

דהא פומא אפקותא, ומקורא דרוחא הוא,

ועל דא, נשיקין בפומא בחביבותא, ודבקין רוחא ברוחא, דלא מתפרשן דא מן דא
²² ".

ב. על מאמר הכתוב ²³, "ישקני מנשיקות פיהו, כי טובים דידיך מיני", כתב
הגה"ק רבינו משה אלשיך זיע"א - ה"אלשיך הקדוש":

"והנה, לבוא עד תכונת הדבר, נשים פנינו אל מהות נשיקה ועניינה -

והן היא, כל פרי גודל אהבת רעים אהובים, כאשר נפלאה אהבתם,

ואב את בן ירצה, ונפשו קשורה בנפשו,

ישקהו מנשיקות פיהו.

ואחשבה לדעת זאת, מאמרי נועם קדמונינו, הלא המה -

²⁰ שיר השירים, א' - ב'.

²¹ פרשת "משפטים", דף קכד' ע"ב.

²² ותרגום דבריו הקדושים:

מהם 'נשיקות'?

התדבקות של רוח ברוח.

שבגלל כך, נשיקה בפה,

שגרי הפה הוא המוציא, והמקור של הרוח,

ולכן, נשיקות בפה בחביבות, ודבקים רוח ברוח, שלא נפרדים זה מזה.

²³ שיר השירים, א' - ב'.

כי האהבה, תתהווה בין השווים ובעלי התחברות,

וְהַפְּכוֹ, הפירוד²⁴.

לכן אומר, כי על כן, להורות איש את עמיתו אהבתו אתו כנפשו, יחבקהו וינשקהו.

וטעם לשבח הדבר, הלא הוא -

כי שתים הנה מיני ההתחברות וההתקשרות, זו למעלה מזו,

האחת, תתייחס אל החומר,

ולמעלה הימנה, המתייחס אל הנפש, והוא הגדול המְפַלֵּש באיכות תוכיותם.

ולכן, המוֹרָה בעמק אהבתו את בן בריתו, בשתים יתחתן בו,

ויראהו שני אלו קשרים אשר יתקשר, ויתחבר בו,

להורות על הגופני - יחבק לו,

ועל הנפשי - ינשק לו,

להורות, כי נפשו קשורה בנפשו, כי הלא הפה יתייחס אל הנפש,

כאשר תרגם אונקלוס בחכמתו²⁵, 'וְיִהְיֶה הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה' - 'לְרוּחַ מְמַלְאָה'.

ובגלל הדבר הזה, תיארו רבותינו ז"ל²⁶, סילוק שלשת הרועים את ישראל - שלא

על ידי מלאך רק על ידו יתברך, אל מִיתַת נְשִׁיקָה,

לְמָה שמתדבקת שכינתו יתברך בנשמת רוח חיים באפיו, וממשיכה אחריו

יתברך, ומפרידה מהחומר, שהיא כנשיקת פה אל פה".

ג. כתב הגה"ק רבינו צדקיה הרופא זיע"א²⁷ :

²⁴ היינו:

שכאשר תראה אנשים שאינם מצליחים להתחבר זה לזה,

אות הוא הדבר, שאינם שווים, ולפיכך, אינם מצליחים להתחבר.

²⁵ בראשית, ב' - ז'.

²⁶ בבא בתרא, יז' ע"א.

"ובמעשה המרכבה מצאתי²⁸ -

ברוכים לי שמים וארץ, ויורדי מרכבה,

אם תגידו לְבָנִי מה שאני עושה בתפלת שחרית ומנחה, בשעה שאומרים לפני:

'קדוש - קדוש - קדוש ה' צבאות' וגו',

וְלָמְדוּ אוֹתוֹן, שֶׁיִּשְׁאוּ עֵינֵיהֶם לַמָּרוֹם נֶגֶד בֵּית תְּפִילָתָם, וִירִימוּ עֲקֵבֵיהֶם עִם גּוֹפֶן
בַּעַת שִׁמְקֵדֵשִׁין אוֹתִי,

כִּי אֵין לִי הִנָּה בַּעֲלֹמִי, כֹּאֲוֹתָה שְׁעָה שְׁעִינִיהֶן נִשְׁוֹאוֹת בַּעֲיִנִּי, וְעֵינֵי נִשְׁוֹאוֹת
בַּעֲיִנֵּיהֶם,

בֹּאוֹתָה שְׁעָה, אֲנִי אוֹחֶז בַּכֶּסֶּא כְּבוֹדִי בְּדַמּוֹת יַעֲקֹב, וּמַחֲבֵקָה וּמִנְשָׁקָה, וּמִזְכִּיר
גְּלוּתָם, וּמִמָּהֵר גְּאוֹלָתָם".

ד. כתב הגה"ק רבינו יצחק זיע"א מ-וינא²⁹ :

"ותפילות, כנגד תמידין תיקנום,

ואם אין שליח צבור, אין קדושה החמודה בעיני יוצרנו, ועליו מְנַשֵּׁק דְיוֹקְנוֹ שֶׁל
זִקְנִי".

ה. כתב בפרקי היכלות דרבי ישמעאל³⁰ :

"והעידו עליהם, מה עדות אתם רואים,

מה אני עושה לקלסתר פניו של יעקב אביכם, שהיא חקוקה על כסא כבודי,

כִּי בִשְׁעָה שֶׁאַתֶּם אוֹמְרִים לִפְנֵי: קְדוֹשׁ - קְדוֹשׁ - קְדוֹשׁ, כּוֹרֵעַ אֲנִי עֲלֶיהָ, וּמִנְשָׁקָה
וּמַחֲבֵבָה וּמַגִּפְפָּה".

ומבואר מכל האמור :

²⁷ בספרו הקדוש "שבלי הלקט", (סימן כ').

²⁸ הוא "ספר היכלות", הנקרא "ברייטא דרבי ישמעאל".

²⁹ בשו"ת "אור זרוע", (חלק א', סימן קיג').

³⁰ חלק א', פרקי היכלות, פרק יא'.

שבכוח "הנשיקה", רצה לבן הארמי להזדווג ליעקב אע"ה, ולְהַרֵץ לו בעבודת הקודש,

ואף בלעם הרשע, רצה להזדווג במעשיו הדומים לנשיקה, לעם ישראל, בכדי לְהַרֵץ להם בעבודת הקודש.

ג. על גזירתו של פרעה ³¹, "וַיֵּצֵא פָרְעֹה לְכָל עַמּוֹ, לֵאמֹר, כָּל הַבֶּן הַיְלֹוֹד הַיֵּאֲרָה תִשְׁלַיְכֶהוּ, וְכָל הַבֵּת תַּחֲיוֹן", דרשו רבותינו ז"ל:

"אמר רבי חייא בר אבא, אמר רבי סימאי -

שלושה היו באותה עצה, בלעם ואיוב ויתרו.

בלעם שיעץ, נהרג.

איוב ששתק, נידון ביסורין.

יתרו שברח, זכו מבני בניו שישבו בלשכת הגזית".

וקודם לגזירה זו, אמר פרעה ³², "הֲבֵה נְתַחֲכֶמָה לוֹ, פֶּן יִרְבֶּה, וְהָיָה כִּי תִקְרָאנָה מִלְחָמָה, וְנוֹסֵף גַּם הוּא עַל שְׂנְאֵינוּ, וְנִלְחַם בָּנוּ, וְעָלָה מִן הָאָרֶץ".

ובצורת ההתחכמות, כתב הגה"צ רבי יונתן שרגא דומב שליט"א ³³, על פי דברי רבותינו ז"ל:

א. על מאמר הכתוב ³⁴, "וַיִּשְׁימוּ עָלָיו שָׂרֵי מִסִּים, לְמַעַן עֲנֹתוֹ בְּסִבְלָתָם", כתב הגה"ק רבי דוד טעביל זיע"א ממינסק ³⁵:

"בהיות ענייני המיסים מקור הסיבה ורבת העילה, לכל ריב ומצה,

כאשר הוא בין האנשים עד היום הזה, כי יריבו בשער על עסקי המיסים,

³¹ שמות, א' - כב'.

³² שמות, א' - י'.

³³ בספרו הקדוש "להעיר להורות ולהשכיל", (חלק א', עמוד ער', במאמר "זכרתי לך חסד נעורייך").

³⁴ שמות, א' - יא'.

³⁵ בספרו הקדוש "דרשות בית דוד", (דרוש יב', עמוד סא').

ובזה, ינתק הקשר שבין איש לרעהו".

ב. על מאמר הכתוב ³⁶, "וַיִּשְׁימוּ עָלָיו שָׂרֵי מִסִּים, לְמַעַן עֲנֹתוֹ בְּסִבְלָתָם", כתב רבינו ה"אור החיים" הקדוש זיע"א:

שפרעה הרשע, מינה את שרי המיסים מתוך בני ישראל,

ועל ידי כך, הוא גרם שיהיו בתוך עם ישראל דרגת עבד ודרגת משעבד, ואין לך פירוד גדול מזה.

ג. על מאמר הכתוב ³⁷, "וַיִּבְּנוּ עָרֵי מִסְכְּנוֹת לְפָרְעָה, אֶת פָּתִם וְאֶת רַעְמֶסֶס", דרשו רבותינו ז"ל ³⁸:

"רב ושמואל -

חד אמר, 'פתם' שמה,

ולמה נקרא שמה 'רעמסס'? שראשון ראשון מתרוסס.

וחד אמר, 'רעמסס' שמה,

ולמה נקרא שמה 'פתם'? שראשון ראשון פי תהום בולעו".

והנה, עבודה שכזו, הינה עבודה ללא תכלית וללא תוצאות, כי אם אכזריות לשמה.

וכאשר מתנהגים לאדם בצורה שכזו, אזי, הוא מאבד צלם אנוש, ונעשה לאכזרי.

ד. על מאמר הכתוב ³⁹, "וַיַּעֲבְדוּ מִצְרַיִם אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּפָרָה", דרשו רבותינו ז"ל ⁴⁰:

"מלמד, שהיו מחליפין מלאכת אנשים לנשים, ומלאכת נשים לאנשים".

³⁶ שמות, א' - יא'.

³⁷ שמות, א' - יא'.

³⁸ שמות רבה, פרשה א', י'.

³⁹ שמות, א' - יג'.

⁴⁰ שמות רבה, פרשה א', יא'.

והנה, אף עבודות מעין אלו, תכליתם, השפלת הנפש והשחתתה!
שכן, כאשר נותנים לאדם בכוונת מכוון, עבודה שאינה תואמת את כוחותיו,
אות הוא הדבר, שתכלית העבודה, היא השפלת הנפש והשחתתה.
ה. במאמר הכתוב ⁴¹, "אתם לכו קחו לכם תבן מאשר תמצאו, כי אין נגרע
מעבדתכם דבר", יש לבאר:
שתכלית העניין, להגיע לידי מצה ומריבה!
שכן, כאשר שני יהודים ימצאו תבן, אזי, מייד הם יריבו עליו, וכל אחד ירצה
ליטלו לעצמו, בכדי לגמור את עבודת יומו.
עד כדי כך, שנאמר על בני ישראל, הכתוב ⁴², "ויגרעו אתנו המצרים, ויענונו, ויתנו
עלינו עבדה קשה", וביאר בזה רבינו ה"אור החיים" הקדוש זיע"א:
"ויגרעו אתנו" - פירוש, עשו אותנו רעים כמותם,
כי המזג כשיסריח, ימשוך אליו רצון הנפש".
וכעין זה, כתב הגה"ק רבינו שמואל לניאדו זיע"א ⁴³, משמו של הגה"ק רבינו
שלמה הלוי אלקבץ זיע"א:
שלכאורה, היה הכתוב צריך לומר "ויגרעו לנו המצרים", ולא "ויגרעו אתנו
המצרים"?
אלא, שמילת "אתנו", מלמדת על עם ישראל עצמו, שהמצריים גרמו להם
להיות רעים.
ד. ומבואר אם כן, שתכלית עצתו של בלעם, היתה להרחיק איש מעל רעהו,
ברם, תכלית עמוקה מכך, היתה בעצתו: שכן, בהתרחק איש מעל רעהו, הרי הוא
מתרחק גם מבוראו,

⁴¹ שמות, ה' - יא'.

⁴² דברים, כו' - ו'.

⁴³ בספרו הקדוש "כלי חמדה", (פרשת "שמות", דרוש א'. פרשת "בא", דרוש א').

וכשם שהוא נעשה "רע" בענייני "בין אדם לחבירו", כך הוא נעשה "רע" בענייני "בין אדם למקום", רחמנא ליצלן.

ולפיכך, כאשר הגיע גוי להתגייר אצל הלל הזקן, אך בתנאי שילמדו את כל התורה כשהוא עומד על רגל אחת,

אמר לו הלל הזקן: "דעלך סני, לחברך לא תעביד"⁴⁴.

שכן, בהתקיים החלק של מצוות "בין אדם לחבירו" כתיקונם, אין לך קיום של מצוות "בין אדם למקום" גדול מכך.

והוא הטעם, שנקט רבי עקיבא, את מצוות "וְאֶהְבֶּתְּ לְרֵעֶךָ כָּמוֹךָ"⁴⁵, כ-"כלל גדול בתורה"⁴⁶.

שכן, בהתקיים החלק של מצוות "בין אדם לחבירו" כתיקונם, אין לך קיום של מצוות "בין אדם למקום" גדול מכך.

ועומק הדברים, כך הוא:

דהנה, המילה "רֵעֶךָ", מתפרשת ל-ב' עניינים.

האחד, "חֲבֵרְךָ", שעליו נסוב הכתוב⁴⁷, "וְאֶהְבֶּתְּ לְרֵעֶךָ כָּמוֹךָ",

והשני, "בורא עולם", וכמאמר הכתוב⁴⁸, "רֵעֶךָ וְרַע אֲבִיךָ, אֵל תַּעֲזֹב, וּבֵית אֲחִיךָ אֵל תִּבּוֹא בְיוֹם אֵיךָ, טוֹב שָׁכֵן קָרוֹב מֵאֵחַ רָחוֹק".

וכאשר מתחבר האדם אל זולתו, אזי, הוא מתחבר אל בוראו, חיבור חזק ואמיץ.

ולא זו בלבד:

אלא, שמילת "אהבה", עולה בגימטריא למניין מילת "אחד",

להורות, שהאוהב את זולתו, מתחבר אל "יחידו של עולם".

⁴⁴ שבת, לא' ע"א.

⁴⁵ ויקרא, יט' - יח'.

⁴⁶ תלמוד ירושלמי, מסכת נדרים, פ"ט ה"ד.

⁴⁷ ויקרא, יט' - יח'.

⁴⁸ משלי, כז' - י'.

והיא היתה עצתו של בלעם :

שכאשר יתרחק האדם מזולתו, וממילא הוא מתרחק מבוראו,
אזי, התרחקות זו, תוביל אותו לפגום בענייני קדושה וטהרה, "פגם הברית",
רחמנא ליצלן.

וכידוע, ש-"פגם הברית", הוא בסוד "ערל גם רע"⁴⁹,
והוא עניין "וַיַּרְעוּ אֹתָנוּ הַמִּצְרִים"⁵⁰, שעשו אותנו רעים⁵¹, בענייני "פגם
הברית",

על ידי שגרמו לנו להיות "מפורדים זה מזה", ואזי⁵², "לְתַאֲוָה יִבְקֹשׁ נִפְרָד, בְּכָל
תּוֹשִׁיָה יִתְגַּלֵּעַ".

ומכאן למדת :

שתכלית עצתו של בלעם במצרים, היתה כעין תכלית עצתו לבלק במדבר,
שבשניהם נעוצה שורש טומאתו של לבן הארמי,

⁴⁹ בטעם הדבר, שהעורלה מאוסה עד למאוד, כתב רבינו המהרש"א זיע"א ("חידושי אגדות", סוטה, יב' ע"א):

"כי הערלה, הוא דיבוק היצר הרע, שנקרא ערל - גם רע,

ובהפך, בהסרת ערלה נקרא טוב".

עוד מצינו בזה, לדבריו של רבינו ה"אור החיים" הקדוש זיע"א (ויקרא, יב' - ג'):

"אכן אשכילך בדבר האלהים, לפי מה שקדם לנו מדבריהם, כי בחינת הערלה היא בחינת הרע,

כי מעשה הערלה, הוא יגיד על בחינת נְעֻלְמוֹת,

כי כל הגוף, אינו אלא נְרִתִיק לנפש. וְהִנְרִתִיק, יודיע את מה שבתוכו.

ואמר ה', כי ישראל כשימולו הערלה, הנה הם מושללים מבחינת הרעה, שהערלה סימן לה,

מה שאין כן אומות העולם, שכל נפשם היא בחינת הרע, שהיא הערלה".

⁵⁰ דברים, כו' - ו'.

⁵¹ וכמו שנתבאר לעיל באות ג'.

⁵² משלי, יח' - א'.

והכל, הוא היכי תמצוי, להכשיל את עם ישראל בענייני זימה, רחמנא ליצלבן.

ה. ובאמת, שעצת בלעם, תפסה, וקנתה לה שביתה.

דהנה, בטעם גזירת השעבוד בארץ מצרים, דרשו רבותינו ז"ל⁵³ :

"וַיִּבְנוּ פֶתַח חֵן פֶּתַח אֶלְהָא קָרָא⁵⁴, 'בַּה' בְּגָדוֹ כִּי בָנִים זָרִים יָלְדוּ - עֵתָה יֹאכְלִים חֹדֶשׁ
אֶת חֻלְקֵיהֶם',

לְלַמֶּדְךָ, כְּשֶׁמֶת יוֹסֵף הִפְרוּ בְרִית מִלָּה⁵⁵, אָמְרוּ נְהִיָּה כְּמִצְרִים.

מִכָּאן אֵתָה לָמַד, שְׁמִשָּׁה מָלָן בִּיצִיאָתָן מִמִּצְרַיִם.

וְכִינּוֹן שְׁעָשׂוּ כֵן, הִפְךָ הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הֶאֱהָבָה שֶׁהָיוּ הַמִּצְרַיִם אוֹהֲבִין אוֹתָן,
לְשִׁנְאָה,

שְׁנֵאמַר⁵⁶, 'הִפְךָ לָבָם לְשִׁנְאָה עָמּוּ לְהִתְנַכֵּל בְּעִבְדֵּי',

לָקִים מֶה שְׁנֵאמַר⁵⁷, 'עֵתָה יֹאכְלִים חֹדֶשׁ אֶת חֻלְקֵיהֶם'."

⁵³ שמות רבה, פרשה א', ח'.

⁵⁴ הושע, ה' - ז'.

⁵⁵ במסכת סנהדרין (מד' ע"א), למדנו:

"אמר רבי אילעא משום רבי יהודה בר מספרתא, עכן, מושך בערלתו היה.

כתיב הכא (יהושע, ז' - יא'), 'וגם עברו את בריתי',

וכתיב התם (בראשית, יז' - יד'), 'את בריתי הפר'."

והנה, רבינו הרש"ש (שם), הביא לדברי הגמרא במסכת יבמות (עב' ע"א):

"את בריתי הפר' - לרבות את המשוך."

ומבואר:

שאין הכוונה, שעם ישראל לא קיימו מצוות ברית מילה כלל ועיקר,

אלא, שהם היו מושכים את עורלותיהם,

ומה שמלן משה רע"ה בִּיצִיאָתָם מִמִּצְרַיִם, הוא מדרבנן, וקרא אסמכתא בעלמא הוא, וכמבואר במסכת
יבמות הנ"ל.

⁵⁶ תהילים, קה' - כה'.

והנה, כתבו רבותינו המקובלים זיע"א⁵⁸, משמו של רבינו האר"י זיע"א:
⁵⁹ "כי אדם הראשון, היו בו רפ"ח ניצוצי הקדושה, ר"ב ניצוצות היו נתונים
 בראשו, ו-פ"ו ניצוצות בשאר אבריו.
 וכשחטא, אותם ניצוצות הקדושה, נטמעו בתוך הקליפות,
 אותן ניצוצות שמספרן ר"ב, שהיו בראשו, נפלו במצרים, כי היא ארץ טמאה
 כידוע,
 ואותן פ"ו ניצוצות, נתפזרו בכל העולם.
 ומפני זה, ירדו אבותינו להשתעבד במצרים בחומר ובלבנים, לברר אותם ניצוצות
 מתוך הקליפה.
 ואותן פ"ו ניצוצות שנתפזרו בשאר ארצות, על ידי הגלות שישראל מפוזרים בכל
 העולם, יתבררו מתוך הקליפות.

⁵⁷ הושע, ה' - ז'.

⁵⁸ אדונינו הגר"א זיע"א, בביאורו על "תיקוני הזוהר" (תיקון נ').

גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א, בספרו הקדוש "חומת אנך" (בראשית, מב' - כה'. שמות, ג' - ז'. שמות, יב' - נא'), ובספרו הקדוש "זרוע ימין" (על הגדה של פסח, בד"ה "במתי מעט"), ובספרו הקדוש "דבש לפי" (מערכת ר', אות ג').

הגה"ק רבינו נתן נטע שפירא זיע"א, בספרו הקדוש "מגלה עמוקות" (פרשת "ויגש", ובפרשת "קורח", ובפרשת "ואתחנן" אופן נח').

הגה"ק רבינו שניאור זלמן זיע"א מלאדי, בספרו הקדוש "תורה אור" (פרשת "בא", עמוד 120).

הגה"ק רבינו דובער זיע"א - האדמו"ר האמצעי, בספרו הקדוש "תורת חיים" (פרשת "בשלח", אות ה').

הגה"ק רבינו נחמן זיע"א מברסלב, בספרו הקדוש "ליקוטי הלכות" (הלכות בציעת הפת, הלכה ה').

הגה"ק רבינו יעקב צבי יאליש זיע"א - תלמיד "החוצה מלובלין" זיע"א, בספרו הקדוש "קהלת יעקב" (ערך רפ').

הגה"ק רבינו יוסף בן נאיים זיע"א, בספרו הקדוש "נמכר יוסף" (פרשת "ויגש").

הגה"ק רבינו חיים סינאוני זיע"א, בספרו הקדוש "מקום מקדש" (פרשת "ויגש", עמודים קיב'-קיג').

⁵⁹ לשונו של הגה"ק רבינו יוסף בן נאיים זיע"א, בספרו הקדוש "נמכר יוסף" (פרשת "ויגש").

ואין ישראל נגאלים, עד שיושלם הבירור בעזרת ה'."

ואם כן:

כאשר התקיימה עצת בלעם, היו בני ישראל צריכים לברר ולתקן בארץ מצרים, ב' עניינים.

האחד, ר"ב ניצוצין של אדם הראשון, אשר נפלו בארץ מצרים,

והשני, אותם ניצוצין אשר נפלו בארץ מצרים, על ידי מעשיהם עצמם.

ברם, בלשון רבותינו ז"ל⁶⁰, "כְּשֶׁמֶת יוֹסֵף הִפְּרוּ בְּרִית מִלָּה", שומא עלינו לעיין:

היאך יוסף הצדיק ע"ה, גרם לבני ישראל, שלא יפגמו עצמם לדעת?

ומפני מה, עצם "מיתתו", גרם להם לכך?

ו. כתב הגה"צ המקובל רבי בן ציון מוצפי שליט"א⁶¹:

"ידוע, שגלות זאת גלות אדום, שאנחנו שרויים בה זה קרוב לאלפיים שנה בעוונותינו הרבים, 'עֶבֶר קָצִיר, קָלָה קֶיץ, וְאַנְחֵנוּ לֹא נִשְׁעָנִי'⁶²,

ואחת הסיבות העיקריות, ואולי העיקרית שבהן, היא עוון מכירת יוסף הצדיק ע"ה, כנזכר בזוהר הקדוש⁶³.

ומצינו בזוהר הקדוש⁶⁴, מאמר נוסף, שעל ידי שמירת השבת, יהיה תיקון למכירת יוסף, וממילא תבוא הגאולה,

שהשבת, קשורה ושייכת לגאולה העתידה, כנזכר לעיל.

וזה לשונו שם⁶⁵ -

⁶⁰ שמות רבה, פרשה א', ח'.

⁶¹ בספרו הקדוש "שיבת ציון", (פרק ד' - "השבת והגאולה", מאמר "תיקון מכירת יוסף בשמירת השבת", עמודים 126-130).

⁶² ירמיה, ח' - כ'.

⁶³ "זוהר חדש", (פרשת "וישב", דף נ' ע"א).

⁶⁴ "זוהר חדש", (פרשת "בשלח", דף לז' ע"ב).

כד פקיד לון קודש'א בריך הוא לישראל, במרה, על שבתא,
בגין, דאיתא מדת דינא, לקטרגא על ההוא חובא דצדיק, דזבינו ליה,
דאיהו לקביל יומא דשבתא, ואינון אפיקו ליה לחול.
אמר קודש'א בריך הוא, הא אית לון רפואה לההוא חובה, אי אינון נטרין ליומא
דשבתא, דאיהו לקביל צדיק חי העולמים⁶⁶. עד כאן לשוננו.
הרי לך חידוש נפלא, יוסף הצדיק ע"ה מידתו מידת היסוד, והיא מאירה בשבת
שהיא מידת המלכות,
ומאחר שמכרוהו למצרים, שהם הגרועים שבאומות העולם, הנרמזים בימות
החול,
הרי חיללו את מידת המלכות היא שבת!
ולכן, ניתנה לנו השבת, כדי לתקן ולכפר מידת יוסף.
ועתה, נתבאר בזה, מדוע הגאולה תלויה בשמירת שבת,
שכן, בעוון מכירת יוסף, 'עבדים משלו בנו'⁶⁷,
על כן, באה מצוות שמירת שבת, ומכפרת על הגלות, שהיא בעבור מכירת יוסף.
ועוד, מובא בזהר הקדוש⁶⁸, וזה לשוננו -

⁶⁵ "זוהר חדש", (פרשת "בשלח", דף לז' ע"ב).

⁶⁶ ותרגום דבריו הקדושים:

קשצוה אותם הקדוש ברוך הוא, במרה, על שבת,
משום, שבאה מדת הדין, לקטרג על אותו החטא של הצדיק, שמכרו אותו,
שהוא כנגד יום השבת, והם הוציאו אותו לחל.
אמר הקדוש ברוך הוא, הרי יש להם רפואה לאותו החטא, אם הם שומרים את יום השבת, שהוא כנגד
צדיק חי העולמים.

⁶⁷ איכה, ה' - ח'.

⁶⁸ תוספת חלק ב', דף רעו' ע"א, סימן ט'.

תא חזי, כתיב בדברות במשנה תורה⁶⁹, 'וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים, ויפדך ה' אלהיך משם, ביד חזקה ובזרע נטויה, על כן צוה ה' אלהיך, לעשות את יום השבת'.

הכא, אוליף לן אורייתא, רזא עילאה,

דהא, ההוא צדיקא דאזדבן לעבדא במצרים, ואחילו ליה.

לקבליה, איהו זכור את יום השבת'.

ובגין כך, אמר לון קודשא בריה הוא לישראל,

בדעו מנכון, הוו דכירין ההוא צדיקא דאזדבן על ידיכו, ונהו לעבדא במצרים, ובההוא חובא אתגזר עליכו לאשתעבדא במצרים,

ולכפרא ההוא חובה דזבינתון ליה, נטרו יומא דשבתא, וישתביק לכון,

דהא יומא דשבתא, לקבליה איהו.

כדאוקימנא ברזא דמהימנותא ... ויוסף שבת אקרי לתתא, לקביל צדיק חי העולמים, ואקרי שבת לעילא,

ובגין כך, כתיב⁷⁰, 'על כן צוה ה' אלהיך, לעשות את יום השבת'⁷¹. עד כאן לשונו.

⁶⁹ דברים, ה' - יד'.

⁷⁰ דברים, ה' - יד'.

⁷¹ ותרגום דבריו הקדושים:

בא וראה, כתוב בדברות במשנה תורה (דברים, ה' - יד'), 'וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים, ויפדך ה' אלהיך משם, ביד חזקה ובזרע נטויה, על כן צוה ה' אלהיך, לעשות את יום השבת'.

כאן, מלמדת אותנו התורה, סוד עליון,

שהרי, הצדיק ההוא שנמכר לעבד במצרים, וחללו אותו,

כנגדו, הוא זכור את יום השבת'.

ומשום כך, אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל,

בבקשה מכם, תהיו זוכרים את הצדיק ההוא שנמכר על ידכם, והיה עבד למצרים, ובחטא ההוא נגזר עליכם להשתעבד במצרים,

אכן, הדברים ברורים, ולמדנו מהם, גם על השייכות שבין שמירת שבת ליציאת מצרים,

כי על גלות מצרים, שבאה בעבור מכירת יוסף, באה השבת לכפר, ולכן, צריך לזכור יציאת מצרים בשבת, להבין סיבת מצוותה, והיא כפרת מעירת יוסף.

גם נודע, כי לדעה אחת בגמרא⁷², 'תפילות, אבות תיקנום' - אברהם, תפילת שחרית, יצחק, מנחה, ויעקב, ערבית.

ותפילת מוסף בראשי חודשים, היא כנגד רחל אמנו ע"ה⁷³. ותפילת מוסף של שבת, כנגד יוסף⁷⁴. וכך נזכר בזוהר הקדוש⁷⁵, וזה לשונו -

ולכפר על החטא ההוא שמכרתם אותו, שמרו את יום השבת, וימחל לכם, שיהי יום השבת, הוא כנגדו.

כמו שבארנו בסוד האמונה... ויוסף נקרא שבת למטה, כנגד צדיק חי העולמים, שנקרא שבת למעלה, ומשום כך, כתוב (דברים, ה' - יד'), 'על כן צוה ה' אלהיך, לעשות את יום השבת'.⁷² ברכות, כו' ע"ב.

⁷³ כתב גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א (בספרו הקדוש "מדבר קדמות", מערכת ר', ערך "רחל" - אות ה'), משמו של רבינו האר"י הקדוש זיע"א:

"רחל אמנו ע"ה, בזכותה נתנו ראשי חדשים לישראל, וכן, 'ראשי חודשים לעמך' - ראשי תיבות 'רחל'. ומוסף ראש חודש, רחל אמנו תקנתו,

שראתה ברוח הקודש, שנשי המדבר לא נכשלו בעגל, ורמזה שמה, בראשי תיבות - 'ראשי חודשים לעמך'."

⁷⁴ "זוהר הקדוש", ("זוהר חדש", פרשת "תולדות", דף מה' ע"ב).

תא חזי, לקבל איננו שבעה זכאין, פקיד קודשא פריך הוא באורייתא, לקרבא קרבן מוסף, בשבע זמנין בשבתא⁷⁶,

בגין, לאוספא להו עדונין ותפנוקין מבי מלכא ...

בשבתא, לקבל צדיק יסוד עולם, דאקרי כל, ואקרי שבת, לאוספא ליה עדונין ממוחא סתימאה⁷⁷. עד כאן דבריו.

ז. עוד כתב הגה"צ המקובל רבי בן ציון מוצפי שליט"א⁷⁸ :

"ומרנא הגאון החיד"א זצ"ל, האריך והרחיב בעניין מכירת יוסף, בדרש וברמז.

וכך כתב בספרו 'נחל קדומים'⁷⁹, לבאר הפסוק⁸⁰, 'ואתה דבר אל בני ישראל, לאמר, אך את שבתתי תשמרו, כי אות הוא ביני וביניכם לדתיתכם, לדעת כי אני יהוה מקדשכם', וזה לשונו -

כי משה רבינו ע"ה, יש בו בחינת יוסף, והוא קיבל חטא השבטים עם יוסף.

ובמרה, קיטרגה מידת הדין, להחזירם למצרים,

⁷⁵ תוספת, חלק ג', דף שב' ע"ב.

⁷⁶ היינו:

ב-ז' פעמים בשנה, מתקיים קורבן מוסף.

בשבתות, בראשי חודשים, בראש השנה, ביום הכיפורים, בפסח, בשבועות, בסוכות.

⁷⁷ ותרגום דבריו הקדושים:

בא וראה, כנגד אותם שבעה צדיקים, צוה הקדוש ברוך הוא בתורה, להקריב קרבן מוסף, בשבע פעמים בשנה,

כדי, להוסיף להם תפנוקים ועדונים מבית המלך ...

בשבת, כנגד צדיק יסוד עולם, שנקרא כל, ונקרא שבת, להוסיף לו עדונים מן הממח הנסתר.

⁷⁸ בספרו הקדוש "שיבת ציון", (פרק ד' - "השבת והגאולה", מאמר "תיקון מכירת יוסף בשמירת השבת", עמודים 126-130).

⁷⁹ פרשת "תצווה".

⁸⁰ שמות, לא' - יג'.

דכתיב ⁸¹, 'שָׁבַע עַל חַטֹּאתֶיכֶם'.

ולא רצתה במה שקיבל משה.

ו-ה', נתן להם השבת לכפר, דההוא צדיקא בשביעאה אחיד ⁸².

וזה שאמר ⁸³, 'וְאַתָּה', שיש בדך בחינת יוסף, וקיבלת חטא השבטים, ולא רצתה מידת הדין עד שנתן השבת,

אם כן, עליך שאתה רוצה שיתכפר חטא יוסף, 'דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל' ⁸⁴,

'אֲדֹי' ⁸⁵ - מיעוט ⁸⁶, מסיבת מידת הדין שקיטרגה,

'אֶת שַׁבְּתֹתַי תִּשְׁמְרוּ' ⁸⁷, כי בזה נחה שקטה מידת הדין. עד כאן לשונו.

ובספרו 'כסא דוד' ⁸⁸, כתב, וזה לשונו -

ונקדים, מה שראיתי להרב עיר וקְדִישׁ הרב נתן שפירא ז"ל, בעל 'מצת שימורים',
בדרשותיו, מכתב יד קודשו.

שכתב, דמשה רבינו ע"ה, קיבל לתקן, כל מה שחטאו השבטים עם יוסף, ובזכות
זה יצאו ממצרים,

דאי לאו הכי, היה מקטרג חטא יוסף, ומעכב יציאת מצרים לעולם.

וזה שכתוב ⁸⁹, 'וַיִּקַּח מֹשֶׁה, אֶת עֲצָמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ, עוֹצֵם וְתוֹקֵף עֲנִיִּין יוֹסֵף עִמּוֹ,
שֶׁהוּא יִתְקַן הַכֹּל'.

⁸¹ ויקרא, כו' - יח'.

⁸² היינו:

יוסף הצדיק ע"ה, אחוז ודבוק בבחינת השבת יום השביעי.

⁸³ שמות, לא' - יג'.

⁸⁴ שמות, לא' - יג'.

⁸⁵ שמות, לא' - יג'.

⁸⁶ תלמוד ירושלמי, פסחים, פ"א ה"ד.

⁸⁷ שמות, לא' - יג'.

⁸⁸ חלק ב', דרוש כד' - לשבת זכור, עמוד תלז'.

וזה שכתוב ⁹⁰, 'וַחֲמָשִׁים עָלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם', לפי ש- 'וַיִּקַּח מֹשֶׁה, אֶת עֲצָמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ' ⁹¹, זהו תורף דבריו.

ולפי דברי ה- 'זוהר חדש', נראה, דמִידת הדין לא רצתה במה שקיבל משה, ורצתה שיחזרו למצרים, וניצולו על ידי שמירת שבת.

ועוד אמרו רבותינו ז"ל ⁹², דעמלק בא, על שֶׁרְפוּ יְדֵיהֶם מִן הַתּוֹרָה.

ויש להעיר, דעדיין לא ניתנה תורה?

ואפילו תימא, על המצוות שניתנו במרה,

מכל מקום, הא עדיין לא נצטוו בתלמוד תורה.

ונקדים מה שכתב ב- 'זוהר חדש' ⁹³, ו- 'בסתר תורה' ⁹⁴, דגלות מצרים, היה על מכירת יוסף כב' שנים, לכל שבט - עשר שנים שמכרוהו ⁹⁵,

תוריד מהם עשר שנים, שניכו להם בעבור השבטים הקדושים שמתו במצרים, נשארו רד"ו.

וכשבאו למרה, אמרה מידת הדין, דהיה להם לסבול שבע על חטואתם,

ונתן להם את השבת, דההוא צדיקא שביעאה בה אחיד וכו' ⁹⁶. עד כאן.

ועוד אמרו שם ⁹⁷, וזה לשונו -

⁸⁹ שמות, יג' - יט'.

⁹⁰ שמות, יג' - יח'.

⁹¹ שמות, יג' - יט'.

⁹² מדרש תנחומא, (פרשת "בשלח", אות כה').

⁹³ פרשת "וישב", דף לו' ע"א.

⁹⁴ שם, דף לז' ע"א.

⁹⁵ היינו:

שהרי, עשר פעמים כב', הוא 210.

⁹⁶ היינו:

כי אותו הצדיק השביעי, הוא יוסף, אחוז בשבת קודש.

"מאי טעמא, יהושע אגח קרבא, ולא מן שאר עמא?
אלא, בגין דעמלק אתא עליהו, על ההוא חובא דשבתא דלא נטרין ליה,
כמה דאתערו חכמים זכרונם לברכה, אלמלי נטרו ישראל שבתא קמא, לא שלטא
בהו אומה ולשון.
מה כתיב ⁹⁸, 'ויהי ביום השביעי, יצאו מן העם ללקט, ולא מצאו,
וכתיב ⁹⁹, 'ויבא עמלק' ...
בההיא שעתא, אמר ליה משה ליהושע, פוק אגח קרבא בעמלק, דהא לך חזיא,
בגין, דאת בר בריה דההוא צדיק, ואיהו בההוא חובא אתי עלן ¹⁰⁰. עד כאן.
ועל פי דברי ה-זוהר ¹⁰¹ וה-זוהר חדש, יבוא הכל על נכון,
דדריש ¹⁰², 'ויהוה ה' עץ' - דא אורייתא,
ורומז לשבת, וגם 'זאת התורה' ¹⁰³.

⁹⁷ "זוהר חדש", (פרשת "בשלח", דף לז' ע"ב).

⁹⁸ שמות, טז' - כז'.

⁹⁹ שמות, יז' - ח'.

¹⁰⁰ ותרגום דבריו הקדושים:

מה הטעם, יהושע ערך קרב, ולא משאר העם?

אלא, משום שעמלק בא עליהם, על אותו החטא של שבת שלא שמרו אותו,
כמו שהעירו חכמינו זכרונם לברכה, אלמלי שמרו ישראל שבת ראשונה, לא שולטת בהם אמה ולשון.

מה כתוב (שמות, טז' - כז'), 'ויהי ביום השביעי, יצאו מן העם ללקט, ולא מצאו',

וכתוב (שמות, יז' - ח'), 'ויבא עמלק' ...

באותה שעה, אמר לו משה ליהושע, צא וערך קרב עם עמלק, שהרי לך ראוי,

משום, שאתה בן בנו של אותו צדיק, והוא באותו החטא בא עלינו.

¹⁰¹ בפרשת "וישב", דף מט' ע"ב.

¹⁰² שמות, טו' - כה'.

¹⁰³ במדבר, יט' - יד'.

ונמצא, דניתן להם השבת, והיא התורה, והוא הקדוש ברוך הוא, להינצל ממידת
הדין שקיטרגה על חטא יוסף הצדיק וכו'.

ו-'עמלק', גימטריא 'מר',

בא, על שבת במרה.

אמור מעתה, זה אחד מטעמי זכירת עמלק,

לזכור, כי בחילול שבת, ומיעוט הדביקות, בא עמלק, להיזהר בזה,

כי איככה נוכל למחות זכרו, כל שסיבת חטא שגרם ביאתו, עודנו בישראל?

כי בבית שני, נתעורר קנאה ושנאה, ונתעורר עוון יוסף אשר קנאוהו השבטים
ושנאוהו,

כמו שמפרש ב-'זוהר חדש'¹⁰⁴, עיין שם באורך.

וזה שנאמר¹⁰⁵, 'ה' מִלְךְ גִּאוֹת לְבֶשׁ, לְבֶשׁ ה' עוֹ הַתְּאֲזָר',

'הַתְּאֲזָר', גימטריא תרי"ג.

כמו שאמרו דורשי רשומות, כי שומר שבת, כמקיים כל התורה.

והם דברי רבותינו ז"ל¹⁰⁶, אין ישראל נגאלים, אלא בזכות השבת,

שנאמר¹⁰⁷, 'בְּשׁוּבָה וְנַחַת תִּנְשְׁעוּן'. עד כאן לשון מרן החיד"א בקיצור.

ועיין עוד בספריו, שהאריך בזה,

וביניהם, בפירושו על התורה, 'פני דוד'¹⁰⁸, על הפסוק¹⁰⁹, 'וְזָכַרְתָּ, כִּי עֶבֶד הָיִיתָ
בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם, וַיֹּצִאֲךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מִשָּׁם, בְּיָד חֲזָקָה וּבְזֶרַע נְטוּיָה, עַל כֵּן צִוְּךָ יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ, לַעֲשׂוֹת אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת', שכתב מה שנתבאר לעיל בקיצור,

¹⁰⁴ איכה.

¹⁰⁵ תהילים, צג' - א'.

¹⁰⁶ ויקרא רבה, פרשה ג', א'.

¹⁰⁷ ישעיה, ל' - טו'.

¹⁰⁸ פרשת "ואתחנן", אות יב'.

והוסיף, וזה לשוננו -

'וְזָכַרְתָּ', שתזכור סיבת העבדות, דהיה בעבור יוסף,
ומידת הדין, היא הנותנת שתשבו ז' פעמים חשבון זה.

'וַיִּצְאָדָּ' וכו', והיה קטרוג,

על כן, 'צֹדֵק לַעֲשׂוֹת אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת', ושבת מכפרת.

אם כן, היזהרו, שלא תחובו חובת גלות.

ואפשר, שזה טעם שטעו בני אפרים לצאת קודם גאולת ישראל¹¹⁰,

דסלקא דעתייהו, שהגלות הוא לזרע השבטים, לא להם,

דאתו מיוסף, שלא חטא, ואדרבא הם חטאו עמו.

ויתכן, שזה רמז יוסף הצדיק לאחיו, שציוה לפניהם¹¹¹, 'וּטְבַח טָבַח וְהָכֵן' -
לשבת, כמו שאמרו ז"ל¹¹²,

באשר הוא ש"ס טעם לאחיו, לומר להם, שעל ידי השבת יתכפר להם, ויזהרו
לשמור שבת. עד כאן לשוננו".

ובעניין זה, שומא עלינו לעיין:

מפני מה, "שבת קודש", היא המְכַוֶּנֶת כנגד יוסף הצדיק ע"ה?

ואם תאמר, שזה מחמת שיוסף הצדיק ע"ה שמר את השבת¹¹³, והלא כל האבות
הקדושים קיימו את המצוות קודם שניתנו¹¹⁴ ?

ח. תכלית מכירת יוסף הצדיק ע"ה, נבעה, מכוח הפירוד!

¹⁰⁹ דברים, ה' - טו'.

¹¹⁰ סנהדרין, צב' ע"ב.

¹¹¹ בראשית, מג' - טז'.

¹¹² ראש השנה, טז' ע"ב.

¹¹³ בראשית רבה, פרשה צב', ד'.

¹¹⁴ יומא, כח' ע"ב.

דהנה, על מאמר הכתוב¹¹⁵, "ויאמר האיש, נסעו מזה, כי שמעתי אמרים גלכה דתניה, וילך יוסף אחר אחריו, וימצאם בדתן", כתב רש"י הקדוש:

"נסעו מזה" - הסיעו עצמן מן האחוה."

וכתוצאה מכך, נמכר יוסף הצדיק ע"ה למצרים,

עד אשר נתקיים בהם עניין "וירעו אתנו המצרים"¹¹⁶, שעשו אותנו רעים¹¹⁷, וכל אחד ואחד מהם פגם עצמו לדעת¹¹⁸.

והנה, על מאמר הכתוב בפרשתן¹¹⁹, "החדש הזה לכם ראש חדשים, ראשון הוא לכם, לחדשי השנה", כתב רש"י הקדוש¹²⁰:

"היה רבי מתיא בן חרש אומר, הרי הוא אומר¹²¹, 'ואעבר עליך, ואראך, והנה עתך עת דדים',

הגיעה שבועה שנשבעתי לאברהם שאגאל את בניו.

ולא היו בידם מצוות להתעסק בהם כדי שיגאלו,

שנאמר¹²², 'ואת ערם ופרקה'.

ונתן להם שתי מצוות, דם פסח ודם מילה - שמלו באותו הלילה,

שנאמר¹²³, 'מתבוססת בדםך' - בשני דמים,

ואומר¹²⁴, 'גם את בדם ברייתך, שלחתי אסיריך מבור, אין מים בו'.

¹¹⁵ בראשית, לז' - יז'.

¹¹⁶ דברים, כו' - ו'.

¹¹⁷ וכמו שנתבאר לעיל באות ג'.

¹¹⁸ וכמו שנתבאר לעיל באות ה'.

¹¹⁹ שמות, יב' - ב'.

¹²⁰ שמות, יב' - ו'.

¹²¹ יחזקאל, טז' - ח'.

¹²² שם, ז'.

¹²³ שם, ו'.

ולפי שהיו שטופים בעבודה זרה, אמר להם ¹²⁵, 'מִשְׁכּוֹ וקָחוּ לָכֶם' -

'מִשְׁכּוֹ' ידיכם מעבודה זרה, 'וְקָחוּ לָכֶם צֶאֱן' של מצוה".

ויש להבין:

מפני מה, ניתנו ב' מצוות אלו, בדווקא, כמצוות שמהווים הכנה לגאולתן של ישראל?

והנה, בעניין לשון הרע, כתב הגה"ק רבינו רפאל משה אלבאז זיע"א ¹²⁶:

"אמרו רבותינו ז"ל, כי הפוגם ברית הלשון, סופו לפגום גם ברית המעור,

וזהו 'לֹא יִחַל דְּבָרוֹ' ¹²⁷, פירוש, לא יחלל דיבורו לפגום ברית הלשון, כי סופו לעשות מעשה,

'כָּל הַיֵּצֵא מִפִּי יַעֲשֶׂה' - בפועל.

ונראה לעניות דעתי, כי בא הרמז, בפסוק ¹²⁸ 'ומה יתרון לבעל הלשון' -

¹²⁴ זכריה, ט' - יא'.

¹²⁵ שמות, יב' - כא'.

¹²⁶ בספרו הקדוש "עדן מקדם" (אות למד, ערך לשון הרע, עמודים קצד'-קצה').

¹²⁷ במדבר, ל' - ג'.

"איש כי ידר נדר ליהוה, או השבע שבועה, לא יחל דברו, לא יחלל דיבורו, ככל היצא מפיו יעשה".

¹²⁸ בקהלת (י' - א'), נאמר:

"אם ישך הנפש בלוא לחש, ואין יתרון לבעל הלשון".

וכשנעיין בפסוקים שם, לא נזכר הדבר כלשון רבינו זיע"א -

"ומה יתרון לבעל הלשון".

שוב תרתי וחפשתי, ומצאתי את מקורו של רבינו זיע"א, והוא ב"ילקוט שמעוני" (קהלת, רמז תתקפט'), וכדלהלן:

"ריש לקיש אמר, לעתיד לבא מתקבצין כל החיות אצל הנחש, ואומרים לו -

ארי דורס ואוכל, זאב טורף ואוכל, אתה מה הנאה יש לך,

אומר להם, ומה יתרון לבעל הלשון.

שמדבר על בעלי לשון הרע -
מה יתרון לבעל הלשון, ראשי תיבות מילה,
שסופו, גם אות ברית מילה".
ולמדנו מדבריו הקדושים:
שאם הפוגם בלשונו, סופו שיפגום בבריתו,
השומר על לשונו, סופו שישמור על בריתו.
והנה, כאשר היו עם ישראל, משוקעים בגלות הדעת, שָׁבָה אותם פרעה, ושלט
בהם,
ומכוח כך, הם פגמו בלשונם, שהיו מדברים לשון הרע.
דהנה, על מאמר הכתוב ¹²⁹, "וַיֹּאמֶר, מִי שֶׁמָדָ לְאִישׁ שֶׁר וְשִׁפְט עָלֵינוּ, הִלְהַרְגֵנִי
אֶתָּה אֵמַר כְּאִשֶּׁר הִרְגֵּת אֶת הַמִּצְרִי, וַיִּירָא מֹשֶׁה, וַיֹּאמֶר, אָכֵן נֹדַע הַדָּבָר", כתב
רש"י הקדוש:
"דאג לו, על שראה בישראל, רשעים - דילטורין,
אמר, מעתה, שמא אינם ראויין להיגאל".
והנה, המדבר לשון הרע, ראוי להשליכו לכלבים ¹³⁰,
וממילא, כאשר הם פגמו בלשונם, הם נכנסו תחת ממשלתו של פרעה הרשע,
הרמוז לכלב,
ואף פגמו באות ברית קודש שלהם, וממילא, כבר נגזרה עליהם מיתה,

ומפני מה אתה נושך באבר אחד, וכל האברים מרגישים.

אומר להם, ולי מה אתם שואלים, אָמְרוּ לבעל הלשון - שהוא עומד כאן והורג ברומי".

¹²⁹ שמות, ב' - יד'.

¹³⁰ פסחים, קיח' ע"א.

מכות, כג' ע"א.

וכפי שהעיד דוד הע"ה בעניין מספרי לשון הרע ¹³¹, באומרו ¹³², "יִכָּרֵת יְהוָה כָּל שִׁפְתֵי חֲלָקוֹת, לְשׁוֹן מַדְבַּרֶת גְּדִלוֹת".

ואם כך, כבר אין בהם חיים, ואינם ראויים להיגאל.

וכבר ביארנו לעיל ¹³³, שעל ידי כך, בני ישראל, פגמו באות ברית קודש שלהם. והנה, "דם פסח ודם מילה", תכליתם ומהותם, הוא "דיבוק חברים", ו-"דיבוק האדם עם הבורא יתברך":

"דם פסח" -

"פסח", מורה על עניין "פה סח" ¹³⁴,

והיינו, שפיו של האדם סח ומדבר, ובכוחו להרחיק חלילה וחס, ובכוחו לקרב. כאשר פיו של האדם "סח" דיבורי איסור לשון הרע, ובבחינת "פרעה" - "פה רע", אזי הוא מתרחק מתוך כלל ישראל,

ועליו מכריז משה רע"ה, ואומר ¹³⁵, "אֶכֶן נֹדַע הַדָּבָר".

ברם, כאשר פיו של האדם "סח" דיבורי קדושה וטהרה, אזי הוא מתחבר אל כלל ישראל,

ועליו מעיד הבורא ית"ש ¹³⁶, "וַיַּחֲנוּ שָׁם יִשְׂרָאֵל נֶגֶד הַקָּהָר".

"דם מילה" -

¹³¹ ערכין, טו' ע"ב.

¹³² תהילים, יב' - ד'.

¹³³ באות ה'.

¹³⁴ כתב הגה"ק רבינו צדוק הכהן זיע"א מלובלין (קונטרס "עמלה של תורה", אות א', ד"ה "כל"):

"כידוע בספרים, דפסח, רמז 'פה סח',

כי מקודם היה הדיבור בגלות, כידוע (זוהר),

על כן אמר משה רע"ה (שמות, ד' - י'), 'לא איש דברים אנכי'."

¹³⁵ שמות, ב' - יד'.

¹³⁶ שמות, יט' - ב'.

כאשר פיו של האדם "סח" דיבורי איסור לשון הרע, אזי הוא מתרחק מתוך כלל ישראל,

והרי הוא בבחינת "פרעה", "פה - רע",

ואזי, הוא פוגם באות ברית קודש שלו,

עד שמעיד עליו הבורא ית"ש¹³⁷, "בִּיהֲזָה בְּגִדּוֹ כִּי בָנִים זָרִים יִלְדּוּ - עֲתָה יֹאכְלִים חֶדֶשׁ אֶת חֻלְקֵיהֶם".

ברם, כאשר פיו של האדם "סח" דיבורי קדושה וטהרה, אזי הוא מתחבר אל כלל ישראל,

ואזי, הוא מקדש את אות ברית קודש שלו,

עד שמעיד עליו הבורא ית"ש¹³⁸, "מִי יַעֲלֶה לָנוּ הַשְּׂמִימָה".

ולפיכך, בעת יציאתם של עם ישראל ממצרים, נתן להם הבורא ית"ש, את ב' מצוות אלו בדווקא:

בכדי ללמדם, ש- "מַעֲשֵׂיךָ יִקְרְבוּךָ וּמַעֲשֵׂיךָ יִרְחֲקוּךָ"^{139 140}.

וצא ולמד, מה שדרשו רבותינו ז"ל¹⁴¹:

"רַב הוֹנָא, אָמַר בְּשֵׁם בֵּר קִפְרָא -

בְּשִׁבִיל אֲרֻכָּה דְּבָרִים נִגְאָלוּ יִשְׂרָאֵל מִמַּצָּרִים -

¹³⁷ הושע, ה' - ז'.

¹³⁸ דברים, ל' - יב'.

¹³⁹ עדויות, פ"ה מ"ז.

¹⁴⁰ ועל פי זה, תתיישב הקושיא, שהתקשינו לעיל באות ד'.

¹⁴¹ ילקוט שמעוני, (פרשת "אמור", רמז תרנז').

ויקרא רבה, פרשה לב', ה'.

שיר השירים רבה, פרשה ד'.

פסיקתא זוטרתי, (שמות, ו' - ו').

שֶׁלֹא שָׁנוּ אֶת שְׁמִם, וְאֶת לְשׁוֹנָם, וְלֹא אָמְרוּ לְשׁוֹן הָרַע, וְלֹא נִמְצָא בִּינֵיהֶם אֶחָד מֵהֶן
פְּרוֹץ בְּעֶרְוָה ...

וְלֹא אָמְרוּ לְשׁוֹן הָרַע, שֶׁנֶּאֱמַר ¹⁴², 'דְּבַר נָא בְּאָזְנֵי הָעָם',
אֲתָה מוֹצֵא, שֶׁהִיא הַדְּבַר מוֹפְקָד אֶצְלוֹ כָּל שָׁנִים עֶשֶׂר חֹדֶשׁ, וְלֹא הִלְשִׁין אֶחָד עַל
חֲבִירוֹ',
והיינו:

שבני ישראל, תיקנו את עול השיעבוד שנגרם בעוון לשון הרע, בשמירת הפה
מלשון הרע.
ולא זו בלבד:

אלא, שבכל ענייני הקרבת קרבן הפסח, רמוזים ענייני דיבוק חברים ¹⁴³, היפך
מן העניין אשר היה אצל יוסף הצדיק ע"ה.

ט. בכוח מצוות שבת קודש, לכפר על ג' עברות החמורות - אשר כולם נמצאים
אצל המוציא זרע לבטלה ¹⁴⁴, וכמו שכתב הגה"ק בעל "בן לאשרי - ברכה
משולשת" זיע"א ¹⁴⁵:

¹⁴² שמות, יא' - ב'.

¹⁴³ היינו:

הן במה שנאמר בו (שמות, יב' - ג'), "וַיִּקְחוּ לָהֶם אִישׁ שֶׁהָ לְבֵית אִבְתָּ שֶׁהָ לְבֵית".

והן במה שנאמר בו (שמות, יב' - כא'), "מִשְׁכּוֹ וְקָחוּ לָכֶם צֹאן לְמִשְׁפַּחְתֵּיכֶם".

¹⁴⁴ שכן:

"שפיכות דמים", כפשוטו.

"גילוי עריות", כפשוטו.

"עבודה זרה", בהיות האדם נתון למעורמי היצר, בבחינת (שבת, קה' ע"ב. נדה, יג' ע"ב), "היום אומר לו
עשה כך" וכו'.

¹⁴⁵ חלק ג', עמודים צב'-צג'.

"מדרש פליאה¹⁴⁶ : החוטא שעשה תשובה, מוחל לו הקדוש ברוך הוא על כל עוונותיו, לכך נקרא שבת הגדול¹⁴⁷ .

ולעניות דעתי, נראה כוונתו -

על דרך הכתוב¹⁴⁸ , 'תִּשָּׁב אֶנֶשׁ עַד דָּפָא', ראשי תיבות: דָּם, כַּפִּירָה אֲשֶׁה, שאפילו על ג' עבירות היותר חמורות, עבודה זרה - גילוי עריות ושפיכות דמים, מועיל תשובה, בכוח סגולת השבת!

וכפירוש האור החיים הקדוש¹⁴⁹ , על פסוק¹⁵⁰ , 'כִּי שִׁשֶּׁת יָמִים עָשָׂה ה' אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ' -

דבתחילה, נתן הקדוש ברוך הוא, כוח בהבריה, רק על ו' ימים, אומנם, השבת, נותן כוח חדש, על עוד ו' ימים.

ועל ידי זה, ממילא העושה תשובה,

כשמגיע שבת קודש, הוא נמצא בעולם אחר שלא חטא בו, וכל עוונותיו נמחלים.

אבל, שאינו עושה תשובה, הוא ברשות הסטרא אחרא, שבשבת קודש יורדת לנוקבא דתהום רבה¹⁵¹ ,

ואינו נהנה מחידוש העולם, שנעשה על ידי השבת קודש,

דהוא נמצא בגדר המיתה, שאין לו התחדשות.

ולפי זה, בני ישראל במצרים, שנפלו ברשת העבודה זרה, לא היה להם אופן למחילת עוונם, אלא על ידי שבת קודש,

¹⁴⁶ הובא ב"צפנת פענח" חדש.

¹⁴⁷ הובא ב"בני יששכר", (ניסן, מאמר ג', אות ד').

¹⁴⁸ תהילים, צ' - ג'.

¹⁴⁹ בראשית, ב' - ג'.

¹⁵⁰ שמות, כ' - יא'.

¹⁵¹ "זוהר הקדוש", (חלק ב', דף קלה' ע"ב).

ואז אמר להם משה רבינו ע"ה¹⁵² : משכו ידיכם מעבודה זרה,

ועל ידי כוח השבת קודש, ימחול לכם הקדוש ברוך הוא עוונותיכם!

וממילא, לא יהיה לכם פחד מן המצריים, ותוכלו ליקח הצאן שהיא תועבת מצרים לעיניהם, ולא יוכלו לעשות לכם מאומה,

ואחר ביקור ד' ימים, תוכלו לשוחטו בערב הפסח.

נמצא, דבאמת, לא היה אפשרות להתחיל לקיחת הפסח, אלא בשבת קודש.

ושפיר נקרא דווקא השבת - שבת הגדול, ולא יום העשירי כאשר הוא חל ביום חול¹⁵³.

והנה, בית המקדש, הוא מקום השראת השכינה, ובתנאי שלא יהיה בו "פירוד ושנאת חינם":

שכן, בעבור "שנאת חינם", נחרב בית המקדש השני¹⁵⁴.

וכידוע, **ששבת קודש הרי היא בבחינת בית המקדש¹⁵⁵**, "דכמו שבית המקדש הוא השראת שכינה, כמו כן בשבת"¹⁵⁶.

ואם כן, כשם שהשראת השכינה בבית המקדש תלויה בדיבוק חברים, כך השראת השכינה בשבת קודש תלויה בדיבוק חברים.

¹⁵² מכילתא, (שמות, יב' - כא').

¹⁵³ ויעוין עוד בעניין זה, לעיל באות י'.

¹⁵⁴ יומא, ט' ע"ב.

¹⁵⁵ כן כתב הגה"ק בעל "שם משמאל" זיע"א, (פרשת "וירא", שנת תרעא):

"והנה, אין בניין בית המקדש דוחה שבת (יבמות, ו' ע"א), ואף שקרבנות דוחין שבת,

מוכרח, שבשבת, אין צריך לבית המקדש!

מחמת, שבשבת עצמה, נמצא הכח שיש בבית המקדש!

דכמו שבית המקדש הוא השראת שכינה, כמו כן בשבת.

וזה שנאמר בזמירות של שבת: **יהא רעוא קמיה, דישרי על עמיה."**

¹⁵⁶ כן כתב הגה"ק בעל "שם משמאל" זיע"א, (פרשת "וירא", שנת תרעא).

וראיה לכך, מן המעשה שמצינו במסכת גיטין ¹⁵⁷ :

**באותם ב' אנשים אשר היו רבים בכל ערב שבת, וכאשר התעכב רבי מאיר בעירם
ג' שבתות, והשרה ביניהם שלום,**

הוא שמע את השטן אומר: "ווי, דאפקיה רבי מאיר, לההוא גברא מביתיה".

עוד מצינו בעניין זה, לדבריו של השלי"ה הקדוש זיע"א ¹⁵⁸, על מאמר הכתוב ¹⁵⁹,
"לא תבערו אש בכל משבתיכם ביום השבת"

"רומז, לאש המחלוקת ואש הכעס,

**שצריך האדם ליזהר, שלא להבעיר אותו עולמית, ומכל שכן ביום השבת קודש
שאין בוער בו אש של גיהנם,**

**והכועס בשבת, או עושה מחלוקת חס ושלום, גורם להיות חמת הגיהנם בוער בו,
בר מינן".**

ולפיכך, שבת קודש, אשר יש בה את עניין השראת השכינה, מְכַנֶּנֶת כנגד יוסף
הצדיק ע"ה ¹⁶⁰ :

שכן, יוסף הצדיק ע"ה, היה עסוק בסוד "דיבוק חברים",

וכמאמר הכתובים: "וְהוּא נָעַר אֶת בְּנֵי בִלְהָה וְאֶת בְּנֵי זִלְפָּה" ¹⁶¹, "וַיַּכְלִל יוֹסֵף
אֶת אָבִיו וְאֶת אָחָיו וְאֶת כָּל בֵּית אָבִיו, לֶחֶם לְפִי הַטָּף" ¹⁶², "רַעַה יִשְׂרָאֵל הַאֲזִינָה,
נְהַג כְּצֶאֱנָן יוֹסֵף, יֹשֵׁב הַכְּרוּבִים הוֹפִיעָה" ¹⁶³,

¹⁵⁷ נב' ע"א.

¹⁵⁸ פרשת "ויקהל פקודי", (דרך חיים תוכחת מוסר).

¹⁵⁹ שמות, לה' - ג'.

¹⁶⁰ ובזה תתישב הקושיא שנתקשינו לעיל בסוף אות ז'.

¹⁶¹ בראשית, לז' - ב'.

¹⁶² בראשית, מז' - יב'.

¹⁶³ תהילים, פ' - ב'.

ומכוח כך, הוא זכה לקבץ את ניצוצות הקדושה של אדם הראשון - בהיותו בחינת
"נפש אדם הראשון"¹⁶⁴,

וכמו כן, הוא זכה לחדש את מידתו "מידת היסוד".

ו. ומעתה, נשכיל ונבין. כדלהלן:

א. על מאמר הכתוב¹⁶⁵, "אתם ראיתם אשר עשיתי למצרים, ואשא אתכם על
פנפי נשרים, ואבא אתכם אלי", כתב התנא הקדוש - יונתן בן עוזיאל:

"אתון חמיתון, מה די עבדית למצראי,

וטענית תכון על ענניו, הי פעל גדפי נשריו, מן פילוסין,

ואובילית תכון, לאתר בית מוקדשא, למעבד תמן פסחא,

ובההוא לילא, אתיבית תכון לפילוסין,

ומתמן, קריבית תכון לאולפן אורייתו".

ותרגום דבריו הקדושים:

אתם ראיתם, מה שעשיתי למצרים,

והטענתי אתכם על העננים, כעין כנפי הנשרים, מארץ רעמסס,

והובלתי אתכם, אל מקום בית המקדש, בכדי לעשות שם את קרבן הפסח,

ובאותו הלילה, השבתי אתכם אל ארץ רעמסס,

ומשם, קרבתי אתכם ללמוד את תורתי.

ולאור המתבאר, יובן הטעם, מה היה הצורך בכך:

שכן, כבר נתבאר לנו¹⁶⁶, שמקום המקדש הוא סוד האחדות,

¹⁶⁴ וכמו שכתב גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א, (בספרו הקדוש "דבש לפי", מערכת ע'):

"ומה גם, לפי מה שכתבו גורי האר"י זצ"ל, דיוסף הצדיק היה נפש אדם הראשון,

וכמו שכתוב בנושאי ארוננו של יוסף, 'לנפש אדם' (במדבר, ט' - ו') ... דאבוהון דכולהו אדם".

¹⁶⁵ שמות, יט' - ד'.

ולפיכך, בעת יציאתם ממצרים, זמן הקרבת קרבן הפסח - הנאכל בדיבוק חברים¹⁶⁷, הביאם הבורא ית"ש אל מקום האחדות.

ללמדם ולהשכילם:

שאם ברצונם לקבל את דברי התורה הקדושה הנקנית בחבורה¹⁶⁸, וכעניין "או חברותא או מיתותא"¹⁶⁹,

ואם ברצונם לאסוף וללקט את כל ניצוצות הקדושה, אשר נתפזרו על ידי אדם הראשון ועל ידי עצמם,

עליהם להתחבר ולהתלכד, ולהיעשות לחטיבה אחת.

ולפיכך, דווקא בעת אחדותם, שנאמר עליהם¹⁷⁰, "וַיַּחַן שָׁם יִשְׂרָאֵל נֶגֶד הָהָר",
"כאיש אחד בלבד אחד"¹⁷¹,

אמר הבורא ית"ש¹⁷², "עכשיו אתן להם את תורתי".

ב. שבת קודם הפסח, נקראת בשם "שבת הגדול", על שום הנס שנעשה בו¹⁷³,

¹⁶⁶ לעיל באות ט'.

¹⁶⁷ וכמו שנתבאר לעיל באות ח'.

¹⁶⁸ ברכות, סג' ע"ב.

¹⁶⁹ תענית, כג' ע"א.

¹⁷⁰ שמות, יט' - ב'.

¹⁷¹ רש"י הקדוש, שם.

¹⁷² מסכת דרך ארץ, פרק שלום, הלכה ה'.

¹⁷³ כן כתבו בעלי התוספות זיע"א, (שבת, פז' ע"ב. ד"ה "ואותו יום"):

"ואותו יום חמישי בשבת היה' כו' - ואם כן, ברביעי שחטו פסחיהם,

ונמצא, בשבת שעברה לקחו פסחיהן, שאז היה 'בְּעֶשֶׂר לַחֹדֶשׁ' (שמות, יב' - ג').

ועל כן, קורין אותו 'שבת הגדול', לפי שנעשה בו נס גדול,

כדאמרינן במדרש -

כשלקחו פסחיהם באותה שבת, נתקבצו בכורות אומות העולם אצל ישראל,

ושבת זו נקראת "שבת הגדול", אף על פי שאינו יוצא ב-י' בניסן ¹⁷⁴, "מפני הנס שְׁנַעֲשָׂה בּוֹ".

שכן, יום שבת קודש, הוא סוד הדיבוק ¹⁷⁵, וסוד יוסף הצדיק ע"ה ¹⁷⁶, ובעבור זה זכו ליציאת מצרים.

ג. טעם הדבר, במה שכתבו רבותינו ז"ל ¹⁷⁷, "כְּשֶׁמֶת יוֹסֵף הִפְרוּ בְּרִית מִלְּה" ¹⁷⁸:

דחנה, רבותינו ז"ל, לא נקטו לשון "נפטר", אלא לשון "מת",

להורות, שבשעת פטירתו, בני ישראל ביטלו את מורשתו והנהגותיו,

ובאותה השעה, התקיים בעם ישראל עניין "וַיַּרְעוּ אֶתֶּנּוּ הַמִּצְוִים" ¹⁷⁹, שעשו אותנו רעים ¹⁸⁰, בענייני "פגם הברית".

זאת תורת העול"ה:

ושאלום: למה היו עושין כך?

אמרו להן: זבח פסח לה', שיהרוג בכורי מצרים.

הלכו אצל אבותיהם ואל פרעה, לבקש ממנו שישלחו ישראל, ולא רצו,

ועשו בכורות מלחמה, והרגו מהן הרבה,

הדא הוא דכתיב (תהילים, קלו' - י'), 'לִמְכָּה מִצְרַיִם בְּבִכּוּרֵיהֶם'.

ועיין עוד בדברי הטור, (או"ח, הלכות פסח, סימן תל').

¹⁷⁴ כתב ה"שולחן ערוך" (או"ח, הלכות פסח, סימן תל):

"שֶׁבֶת שְׁלֹפְנֵי הַפֶּסַח, קוֹרִין אוֹתוֹ שֶׁבֶת הַגְּדוֹל, מִפְּנֵי הַנֶּס שְׁנַעֲשָׂה בּוֹ".

¹⁷⁵ וכמו שנתבאר לעיל באות ט'.

¹⁷⁶ וכמו שנתבאר לעיל באותיות ו'-ז'.

¹⁷⁷ שמות רבה, פרשה א', ח'.

¹⁷⁸ וכמו שנתבאר לעיל באות ה'.

¹⁷⁹ דברים, כו' - ו'.

¹⁸⁰ וכמו שנתבאר לעיל באות ג'.

- א. לצורך השלמת תיקון הברית, זקוקים אנו לעניין "דיבוק חברים",
שכן, בהתקיים החלק של מצוות "בין אדם לחבירו" כתיקונם, אין לך קיום של
מצוות "בין אדם למקום" גדול מכך.
- ב. לצורך השלמת תיקון הברית, זקוקים אנו לקיום שמירת שבת קודש
כהלכתה, בקדושתה ובטהרתה,
- שכן, בהתקיים מצוות השבת כתיקונה, מתקיים התיקון של מכירתו יוסף
הצדיק ע"ה, וממילא "מידת היסוד" באה אל שלמותה.
- ג. כאשר מתקיימים ב' התנאים הנזכרים לעיל, מתבטלת עצתו של בלעם,
וחוזרת השכינה הקדושה לשרות בעם ישראל.
- יתן ה' יתברך, ונזכה לזה. אמן.

"וְצִתֵּיתִי לָהֶם בְּבֵיתִי וּבְחוֹמֹתַי יָד וְשֵׁם"

- הגה"ק רבי רפאל משה אלבאז בן רבי שמואל זיע"א
- הגה"צ רבי דוד מסעוד עובדיה בן אסתר זיע"א
- הגה"צ רבי חיים וואלקין בן צביה זיע"א
- הגה"צ רבי משה איבגי בן אסתר זיע"א
- רבי אברהם איבגי בר רחמה זצ"ל
- רבי שלום איבגי בר רחמה זצ"ל
- צורי (צורישדי) גניש ז"ל בן יולנדה תחי'
- אפרים (אפי) ביתן בן קונפיטה ז"ל
- משה חיון בר קוקה ז"ל
- דב לוסטרניק בר אביבה ז"ל

~~~

- הצדקת מזל טוב אלבאז (לבית סודרי) בת רבקה ע"ה
- הצדקת מרים רמו עובדיה בת אסתר ע"ה
- הצדקת ברוריה מויאל בת חוה ע"ה
- זוהרה פרץ (לבית כהן) בת רחל ע"ה
- מזל טוב סיגלר (לבית עובדיה) בת זוהרה ע"ה
- רחל עמוס (לבית מלכה) בת אסתרלייה ע"ה
- נחמה נעמי דידי (לבית מלכה) בת אסתרלייה ע"ה
- אליס חוה עישה לוי (לבית סיבוגי) בת גרסיה ע"ה
- אריקה ביננבאוס ע"ה (לבית פינקסוביץ) בת יוסף וברטה שיחי'
- חנה אילוז בת פרחא ע"ה
- איילה בת נעמי ע"ה

לעילוי נשמתם הטהורה

של הקדושים אשר נרצחו על קידוש ה'

בחג "שמחת-תורה" תשפ"ד